

*Н.В. Циганова, канд. екон. наук, доц.,
Київський національний торговельно-економічний університет*

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ БАНКІВСЬКОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

В конкурентному середовищі на ринку банківських послуг України протягом останніх років спостерігаються суттєві зміни. Скорочення вільних ринкових ніш є передумовою посилення конкуренції. А поступове зростання показників інтенсивності конкуренції, зокрема індексу Херфіндела-Хіршмана, – про тенденцію монополізації. Специфічною рисою вітчизняного ринку є те, що йому завжди були притаманні ознаки монополізму. Спочатку це були наслідки соціалістичної банківської системи, а зараз це спричиняє державна політика сприянню капіталізації банківської системи і скороченню кількості невеликих банків. В Україні також складно говорити про інтенсивність банківської конкуренції через значні відмінності її показників у окремих регіонах. В деяких регіонах вже сформувалося досить агресивне конкурентне середовище, в інших – формується прискореними темпами.

Показником рівня розвитку конкуренції можна вважати кількість банків та їхніх філій в окремих регіонах. За цим показником області України поділяють на три групи: середньої, незначної та низької концентрації. До першої групи входять Київ та Київська область, Дніпропетровська, Донецька, Харківська, Одеська, Запорізька, Львівська, Полтавська області та Крим. До групи незначної концентрації включають Луганську, Миколаївську, Черкаську, Івано-Франківську, Волинську, Чернігівську, Херсонську, Сумську та Вінницьку області. До групи низької концентрації відносять ряд областей, де відсутні зареєстровані банки і в наявності лише філії банків, зареєстровані в інших областях. Ці регіони, а також області, де функціонує лише декілька місцевих банків, потребують подальшого розвитку банківської системи, оскільки наявна мережа банківських установ вочевидь не задовольняє зростаючі потреби клієнтів у банківських послугах. Однак новостворені банки в цих умовах попадатимуть у досить складне конкурентне середовище, у якому вони вестимуть боротьбу за клієнтів з великими системними банками.

Монополізація банківської сфери має такі негативні наслідки, як відсутність у банків-монополістів стимулів до постійного розширення асортименту банківських послуг та підвищення їх якісного рівня, зниження цін на послуги, впровадження нових технологій, які потребують значних інвестицій, впровадження новинок у сфері обслуговування клієнтів тощо.

З одного боку, це створює можливості для виживання новостворених місцевих банків, які можуть обрати вузьку спеціалізацію, індивідуальний підхід до клієнтів тощо. Але вони неодмінно будуть програвати великим банкам через відсутність можливості економії на масштабах діяльності, недостатньо розрекламований бренд, обмежені можливості кредитування середніх та великих підприємств, а отже і відсутність можливості формування ресурсної бази за рахунок їхніх депозитів. З іншого боку, у цій

ситуації очевидно є необхідність державної підтримки конкуренції у банківській сфері, яка існує в інших країнах.

Останнім часом посилення попиту на кредитні послуги змушує банки інтенсифікувати пошук шляхів розширення ресурсної бази. Великі системні банки інтенсивно освоюють регіональні ринки, нарощують мережу філій, що створює суттєві конкурентні загрози невеликим регіональним банкам. Місцеві банки починають суттєво програвати великим банкам через недостатній асортимент банківських послуг, високі операційні витрати та вищу собівартість банківських продуктів, відставати за такими важливими показниками конкурентних переваг, як ціна та якість послуг, імідж банку тощо.

В цих умовах невеликим банкам, діяльність яких обмежена регіональними ринками, життєво необхідно визначитися з конкурентною стратегією, яка дозволить вижити в нових умовах конкурентної боротьби і досягнути успіху. Наприклад, стратегії концентрації на вузькому ринковому сегменті передбачають діяльність банку у вузькій ринковій ніші і тому можуть бути рекомендовані для місцевих банків.